

# Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia de Cultura 16(1) 2024

ISSN 2083-7275

DOI 10.24917/20837275.16.1.3

**Dariusz Rott**

Uniwersytet Śląski w Katowicach

ORCID: 0000-0001-5171-2794

## Szlak Śląskiego Bluesa, czyli bluesowa turystyka kulturowa

Nie każdy wie, że na Śląsku możemy znaleźć sporo niezwykle, często unikatowych, szlaków turystycznych, z których chyba najbardziej znany jest powstały w 2006 r. Szlak Zabytków Techniki Województwa Śląskiego. Również w stolicy województwa można skorzystać z kilku niezwykle interesujących szlaków tematycznych<sup>1</sup>. Są to: Szlak Katowickiej Moderny, Szlak Katowickich Murali, Szlak Neonów oraz szczególnie nas interesujący Szlak Śląskiego Bluesa, który zainaugurował swoją działalność w październiku 2016 r.<sup>2</sup> Szlak ten stanowi unikatowy w skali międzynarodowej projekt multimedialny oraz interkulturowy, produkt turystyczny o bardzo wyraźnym profilu tematycznym (w ramach turystyki tematycznej i kulturowej), który w swoim zamierzeniu pozwala poznać element dziedzictwa kulturowego, jakim są dzieje i dokonania śląskiego bluesa (i szerzej: muzyki rozrywkowej) (Czernek 2016: 78–89; Zdon-Korzeniowska 2009; Gaweł 2011; Zarzycka: 2016). Jest to okazja do odkrycia mało znanego i niedocenianego waloru regionu, jego krajobrazu dźwiękowego (zob. szerzej Bernat 2013: 75–88), a więc dźwięku w krajobrazie kulturowym. Szlak

---

<sup>1</sup> Już w 2010 r. Armin Mikos von Rohrscheidt pisał: „W ramach organizacji turystyki w ogóle, a turystyki kulturowej w szczególności, coraz większe znaczenie posiadają skoordynowane systemy lub powtarzalne oferty podróży kierujące potoki zwiedzających wzdłuż wyznaczonych tras. Określane są one mianem szlaków turystycznych [...]. Można stwierdzić, że już dziś jedną z wiodących form współczesnej turystyki kulturowej stanowią wyprawy po szlakach tematycznych” (Mikos von Rohrscheidt 2010: 5, zob. szerzej: 16–26). Tutaj też omówiono definicję szlaku turystyczno-kulturowego (Mikos von Rohrscheidt 2010: 28–31).

<sup>2</sup> Sporo informacji o Szlaku uzyskałem w czasie rozmowy z Wojciechem Mirkiem, przeprowadzonej 17 kwietnia 2023 r. w Katowicach. Wojciech Mirek to inicjator powstania szlaku i osoba odpowiedzialna za ten projekt.

mieści się w ramach turystyki dziedzictwa kulturowego<sup>3</sup>, w tym turystyki miejskiej<sup>4</sup>, definiowanej zasadniczo jako „aktywność turystyczna lub zespół zasobów turystycznych w obszarach miejskich oferowanym turystom” (Pawlicz 2008: 21) czy „aktywność turystyczna w obszarze zurbanizowanym, posiadającym odpowiednią infrastrukturę turystyczną oraz elementy historyczne i kulturowe, które stanowią atrakcje dla turystów” (Pawlicz 2008: 22), która w ostatnich latach rozwija się prężnie w Polsce i w wielu krajach Europy. Jak pisze Adam Pawlicz, turystyka miejska „bazuje [...] na walorach kulturowych, rozrywce i imprezach masowych [...]. Do jej charakterystycznych cech należą: krótki okres pobytu, stosunkowo wysokie przeciętne wydatki turystów [...], stosunkowa niewielka rola atrakcji naturalnych oraz brak dominującej roli turystyki w gospodarce miasta” (Pawlicz 2008: 8). Jedną z form turystyki miejskiej jest turystyka kulturowa (Pawlicz 2008: 27–30). W jej zakresie można wyliczyć rozwijające się prężnie: turystykę literacką, filmową, architektoniczną, kultury współczesnej (Zmyślony 2015: 183). Jest to szlak kulturowo-turystyczny<sup>5</sup> charakteryzujący się linearną strukturą, łączący rozproszone dotąd walory kulturowe w jedną całość.

Szlak Śląskiego Bluesa to jedna z wielu cennych inicjatyw towarzyszących projektowi Katowice – Kreatywne Miasto Muzyki UNESCO. 11 grudnia 2015 r., Katowice zostały przyjęte do sieci Miast Kreatywnych UNESCO jako Miasto Muzyki. Doceniono zwłaszcza tradycje muzyczne miasta i regionu (m.in. szkolnictwo muzyczne, amatorski ruch muzyczny, chóry), bogactwo życia muzycznego – w Katowicach znajdują się m.in.: siedziba Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia, Filharmonia Śląska, 24 mniejsze lub większe sale koncertowe, 30 klubów muzycznych, 7 wytwórni płytowych, 11 sklepów muzycznych i 12 studiów nagraniowych<sup>6</sup>, ponadto jest tutaj też powołane staraniem prof. Juliana Gembalskiego unikatowe Muzeum Organów Śląskich oraz Muzeum Historii Gitary. Katowice dysponują ogromną i profesjonalną infrastrukturą, służącą twórcom i mieszkańcom. W mieście odbywa się ponadto około trzydziestu festiwali muzycznych (na przykład: Tauron Nowa Muzyka, OFF Festiwal oraz organizowany od 1981 r., największy na świecie festiwal odbywający się „pod dachem”, zdobywca Keeping The Blues Alive Award (2012), Rawa Blues Festiwal. Warto przypomnieć, nie rozwijając szerzej w tym miejscu tego tematu, że Katowice mają długie i różnorodne tradycje muzyczne, związane m.in. z rozwojem szkolnictwa muzycznego, amatorskim ruchem muzycznym, chórami czy orkiestrami dętymi.

<sup>3</sup> Armin Mikos von Rohrscheidt definiuje turystykę kulturową jako „te wszystkie grupowe lub indywidualne wyprawy o charakterze turystycznym, w których spotkanie uczestników podróży z wytworami kultury (czyli z czymś, co odsyła do ich kultury jako rzeczywistości myślowej, a ich samych czyni interpretatorami owych wytworów), skutkujące jakościowym powiększeniem ich wiedzy o niej i o zorganizowanym przez człowieka świecie otaczającym jako jej wytworze, jest zasadniczą częścią programu podróży lub stanowi rozstrzygający argument dla indywidualnej decyzji o jej podjęciu lub wzięciu w niej udziału” (Mikos von Rohrscheidt 2010: 15).

<sup>4</sup> Turystyka miejska nie jest tożsama z turystyką w mieście i szeroko rozumianą turystyką na obszarach miejskich). O tej drugiej zob. pracę Piotra Zmyślonego (2015: 51–60).

<sup>5</sup> Definicje i specyfikę szlaków kulturowo-turystycznych podaje A. Mikos von Rohrscheidt (2020b: 182).

<sup>6</sup> Dane na podstawie: Katowice. Miasto Muzyki [s.a.].

Na stronie internetowej Szlaku czytamy:

Projekt Kreatywnego Miasta Muzyki UNESCO jest realizowany przez Katowice Miasto Ogrodów – Instytucję Kultury im. Krystyny Bochenek, a Sekcja UNESCO powstała w strukturach instytucji kultury Katowice Miasto Ogrodów 1 lutego 2016 r., a jej powołanie było następstwem dołączenia Katowic do Sieci Miast Kreatywnych UNESCO.

Zespół realizujący program Miasta Muzyki wspiera intensywność i różnorodność życia muzycznego w Katowicach. W swym działaniu dąży do aktywizacji środowiska muzycznego poprzez stwarzanie nowych możliwości rozwoju oraz oferowanie zróżnicowanych działań i projektów, odpowiadających na potrzeby różnych grup odbiorców.

Zespół podejmuje współpracę z podmiotami zarówno krajowymi, jak i międzynarodowymi. Dzięki licznym partnerstwom Katowice są coraz lepiej rozpoznawalnym i dobrze postrzeganym ośrodkiem muzycznym w świecie. (Katowice. Miasto Muzyki. [s.a.]

Na interaktywnej stronie internetowej Szlaku Śląskiego Bluesa znajdujemy także ogólną informację o szlaku, a także multimedia: dokumenty ikonograficzne, dokumentację fotograficzną i filmową. W kolejnych zakładkach zamieszczono dane kontaktowe, aktualności, mapę, informacje o szlaku (tutaj obszerna wypowiedź prezydenta Katowic o mieście, dr. Marcina Krupy). W zamieszczonej tutaj zakładce *O Katowicach* nie znajdujemy, niestety, zbyt wielu informacji o mieście ani choćby odnośnika do innych stron dotyczących miasta. Ten fragment nie jest zbyt obszerny i, w mojej, opinii wymaga znaczącego uzupełnienia:

W pejzażu kulturalnym Katowic muzyka od dawna zajmuje specjalne miejsce. Katowice są domem wyjątkowych orkiestr i zespołów wykonujących muzykę poważną. Miasto jest dumne ze swoich kompozytorów i wykonawców. To Katowice były pierwszym miejscem w Polsce, gdzie można było studiować jazz. W latach 90. Stolica Górnego Śląska stała się jedną z kolebek polskiego hip-hopu. Na muzyczne festiwale przyjeżdżają co roku do Katowic tysiące gości z regionu, Polski i Europy. I last but not least – Katowice mają swój ogromny udział w fenomenie, jakim jest śląski blues.

Dlatego w grudniu 2015 roku Katowice zostały uhonorowane zaszczytnym tytułem Miasta Muzyki UNESCO. Są pierwszym w Polsce i w naszej części Europy członkiem Sieci Miast Kreatywnych UNESCO w dziedzinie muzyki. (Szlak Śląskiego Bluesa. [s.a.]

Fragment kończy nośny slogan: „Katowice brzmią dobrze”.

Koncert otwarcia Szlaku pt. *Wehikuł czasu* odbył się 2 października 2016 r. w sali koncertowej Katowice Miasto Ogrodów (pl. Sejmu Śląskiego 2). Od tego czasu koncerty Szlaku odbywają się regularnie (z przerwą pandemiczną). Orkiestra Szlaku Śląskiego Bluesa w 2023 r. postanowiła 30 września uczcić ćwierćwiecze koncertu The Rolling Stones na Stadionie Śląskim (14 sierpnia 1998). Dzień później – 1 września 2023 r., Orkiestra wraz z licznymi zaproszonymi gośćmi uczciła inną ważną rocznicę – 25 lat koncertowej płyty Jana „Kykxa” Skrzeka pt. *Modlitwa bluesmana w pociągu*, wykonując

muzykę z tego albumu, od pierwszego do ostatniego utworu. Partnerem Szlaku jest ukazujący się w Chorzowie kwartalnik „Twój Blues”, jedyny polski magazyn w całości poświęcony muzyce bluesowej. Czasopismo nagrodzone zostało „bluesowym Oscarem”, nagrodą Keeping The Blues Alive, oraz uhonorowane w 2016 r. European Blues Union.

Na stronie internetowej, w układzie alfabetycznym, można zapoznać się z historią śląskich klubów muzycznych funkcjonujących przez ostatnie pięćdziesiąt lat (m.in. Akant, Blus, Kocynder, Kwadraty, Marchoń) oraz Hali Parkowej i Spodka, o których opowiadają Irek Dudek, Jan Chojnacki, Beno Otręba, Sebastian Riedel, Leszek Winder i in.) oraz z sylwetkami muzyków. Przyjrzyjmy się kilku przykładowym syntetycznym opisom wybranych klubów muzycznych<sup>7</sup>:

#### AKANT

Katowice, ul. Teatralna 9

Lata działalności – od przełomu lat 70/80 do końca lat 90.<sup>8</sup>

Obecnie w tym miejscu mieści się galerio-kawiarnia Akant.

W piwnicach jednej z kamienic na tyłach Teatru Śląskiego przez blisko 20 lat działał jeden z najświetniejszych śląskich klubów muzycznych. Tu odbyła się pierwsza Rawa Blues, tu powstało Shakin' Dudi, tu próby miał Dżem i wreszcie tu odbywały się słynne, piątkowe Piwnice Bluesowe Irka Dudka, które de facto rozciągały Rawę Blues na cały rok. W początkowym okresie Akant rywalizował mocno z klubem Puls, jednak gdy konkurent z Placu Wolności został zamknięty, szukająca swojego miejsca muzyczna rodzina zadomowiła się w Akancie. Do początku lat 90 odbywały się tutaj eliminacje do Rawy Blues, a fragmenty tych eliminacji transmitowane były w programie muzycznym „Klub Dorosłych Sympatyków Rocka” w TVP Katowice przez red. Wojciecha Zamorskiego. Jan „Kyks” Skrzek, gdy ktoś prosił go o numer telefonu, podawał numer do Akantu, bo tu można było go najczęściej spotkać, tutaj też Janek dorobił się swojego słynnego pseudonimu. W Akancie spotykali się wszyscy najważniejsi artyści i osoby związane z kulturą w Katowicach – m.in. Irek Dudek, Jan „Kyks” Skrzek, Rysiek Rydel, Leszek Winder czy Stanisław Sojka. W publikacji książkowej dodano jeszcze jedno zdanie: Do 2016 roku działała tam klubokawiarnia Akant, obecnie obiekt jest opuszczony.

[W przypadku Klubu Akant na stronie internetowej nie ma dołączonego żadnego wspomnienia].

#### BLUS

Katowice, ul. Sobocińskiego 13

Lata działalności – od końca lat 80, do ok. 2007 roku

<sup>7</sup> Stosuję zapis oryginalny, zamieszczony na stronie internetowej, nie korygując m.in. interpunkcji.

<sup>8</sup> W wersji książkowej: „Lata działania: od przełomu lat 70.”.

Jeśli Leśniczówka jest mekką śląskiego bluesa, tak Blus był jego domem. Klub założony pod koniec lat 80 w malutkim domku na małej uliczce pomiędzy ul. Kościuszki i Jankego w Piotrowicach. Prowadzony przez znanego gawędziarza, podróżnika i marynarza – Henryka Bialika i jego brata Bernarda, był przystanią dla wielu śląskich muzyków. Klub był malutki z dwoma charakterystycznymi elementami wystroju – czarnym pianinem na którym grywał nawet Czesław Niemen oraz kominkiem, który w zimne wieczory ogrzewał gości klubu. Miejsce było tak małe, że gitarzyści w trakcie koncertu, by przepuścić publiczność do toalety, musieli podnosić gryf swoich gitar do góry. Spotkać tam można było całą śmietankę śląskiego bluesa, było to jedno z ulubionych miejsc m.in. Pawła Bergera czy Bena i Adama Otrębów (Adam poznał tam nawet swoją żonę). Często występowali tam bracia Skrzekowie, grupa Cree, czy Krzysztof Głuch.

[Również w przypadku Klubu Blus na stronie internetowej nie ma dołączonego żadnego wspomnienia].

Kilka klubów i miejsc nie doczekało się dotąd żadnego opisu na stronie internetowej Szlaku, poza wskazaniem ich topograficznej lokalizacji. Możemy jedynie przeczytać zapowiedź: „Więcej informacji wkrótce” (stan na kwiecień 2023). Są to: Bambino, Beanus, DK Górnik, Gwarek, Hażlik, Kaktusik, Mieszkanie R. Kalarusa, Okrągłak, Piekarnia GIGANT, Piwnica J. Skrzeka, Siemion, Spirala, Za Szybą i Żak. Paru ważnych miejsc po prostu brakuje, na przykład Domu Kultury „Batory” w Chorzowie”, Szttygarki w Chorzowie, Szufłady 15, Chorzowskiego Centrum Kultury (ChCK), Teatru Rozrywki w Chorzowie... Przydatne byłyby hasła: „Polskie Radio Katowice” i „Stadion Śląski”.

Opisy klubów podawane są w układzie alfabetycznym, choć dość oryginalnie – na stronie internetowej jeszcze kilka miesięcy temu klub Asza poprzedza Akant. Obecnie – po zmianach – nie jest lepiej: kolejność na stronie zdecydowanie nie jest alfabetyczna. Kolejność pierwszych klubów jest następująca: Leśniczówka, Katofonia, Blus, Puls, Akant...

Jeszcze w kwietniu 2023 r. na stronie internetowej Szlaku stosunkowo mało zamieszczonych było biogramów w dziale *Muzycy* (choć nie wszyscy tam umieszczeni to... muzycy): Kuba Badach, Jan Chojnacki, Ireneusz Dudek, Jan Gałach, Jacek Gazda, Michał „Gier” Giercuskiewicz, Krzysztof „Kris” Głuch, Janusz Hryniewicz, Grzegorz Kapołka, Piotr Kupicha (biogram artysty, dość odważnie uznanego za bluesmana, zniknął ze strony), Maciej Lipina, Adam Lomania, Miuosh Miłosz Borycki, Adam Otręba, Beno Otręba, Tomasz Organek, Jerzy Piotrowski, Tomasz „Titus” Puckacki, Maciej Radziejewski, Sebastian Riedel, Andrzej Ryszka, Mirosław Rzepa, Józef Skrzek, Andrzej Urny, Leszek Winder, Stanisław Witta, Roman „Pazur” Wojciechowski. Każdy miłośnik bluesa wskaże rażący brak biogramów Ryszarda Riedla (wymienionego jedynie w treści poniższego biogramu Sebastiana Riedla czy Jana „Kyksa” Skrzeka (od kilku miesięcy ich biogramy są już na stronie). Każdemu z biogramów towarzyszy zdjęcie portretowe. Nadal jednak zdecydowanie brakuje biogramów zespołów bluesowych.

Dwa przykładowe biogramy:

JACEK GAZDA

Gitarzysta basowy. Współzałożyciel grupy Krzak. Obecnie grający w trio Easy Rider wraz z braćmi Wodzińskimi. Przez lata występował z Czesławem Niemenem. Współpracował również z zespołem Kwadrat<sup>9</sup>.

SEBASTIAN RIEDEL

Urodzony 2 marca 1978 roku w Tychach. Syn Ryszarda Riedla. W 1993 roku założył zespół – Cree, gdzie gra na gitarze, śpiewa, a także komponuje. Nazwę zespołu wymyślił jego ojciec, który sam chciał mieć zespół o takiej nazwie. W sumie Cree wydało do tej pory 8 albumów<sup>10</sup>.

Zauważalny jest, niestety, brak ujednolicenia, na przykład nie zawsze podawana jest pełna data urodzin, czasem tylko rok lub wcale, nie podano tytułów najważniejszych płyt (przydatna byłaby pełna dyskografia), interpunkcja bywa nieco nonszalancka... Warto także zebrać znacznie więcej informacji biograficznych i fonograficznych o wykonawcach. Układ biogramów bynajmniej nie jest alfabetyczny i trudno doszukać się tutaj systemu. Jakiegokolwiek!

Brakuje jeszcze haseł dotyczących najważniejszych imprez bluesowych na Śląsku (Rawa Blues, Lauba Pełno Bluesa<sup>11</sup>), imprez cyklicznych (np. Andrzejki Bluesowe, Bluestracje, Piwnice Bluesowe, Summer Blues), dziennikarzy muzycznych (np. Jacka Kurka, Wojciecha Zamorskiego), audycji bluesowych w Radiu Katowice („Siła bluesa”) czy Radiu eM („Historie bluesem pisane”). Wśród sylwetek na stronie zdecydowanie

<sup>9</sup> Dobrze, że w wersji książkowej biogram został uzupełniony: „Ceniony gitarzysta basowy. Współzałożyciel grupy Krzak. Najbardziej znany w znakomitym trio Easy Rider wraz z braćmi Wodzińskimi. Przez lata występował z Czesławem Niemenem. Współpracował również z zespołem Kwadrat, Anną Jantar, Krzysztofem Cugowskim”.

<sup>10</sup> I ten biogram został uzupełniony: „W 1993 roku założył zespół Cree, gdzie gra na gitarze, śpiewa, a także komponuje. Nazwę zespołu wymyślił jego ojciec, który sam chciał mieć zespół o takiej nazwie. W sumie Cree wydało do tej pory 8 albumów, a on sam – dwie płyty autorskie, a także album nagrany z supergrupą SBB. Napisał słowo wstępne do książki będącej zbiorem wspomnień o swoim ojcu. Bluesowy wokalista roku zdaniem czytelników kwartalnika »Twój Blues«. Ceniony gitarzysta. Twórca znakomitego projektu »Radio Sessions«, w którym występują m.in. Marek Raduli oraz Jerzy Styczyński”. W treści biogramu warto byłoby podać tytuł i opis bibliograficzny wspomianej książki, informację, w którym roku kwartalnik przyznał Riedlowi tytuł bluesowego wokalisty roku oraz – podobnie jak w innych biogramach – dodać profesjonalnie zestawioną bibliografię.

<sup>11</sup> Ciekawie o nazewnictwie tego festiwalu mówił Andrzej Matysik: „Na pewno największy sentyment czuję do nazwy »Front Porch Blues, czyli... Lauba Pełno Bluesa«. Front porch to po angielsku »ganek«, a po śląsku »lauba«. Na pomysł zorganizowania tego festiwalu w chorzowskim Skansenie wpadłem po kilku podróżach po różnych okolicach stanu Missisipi, gdzie blues rodził się na gankach chałup i gdzie ta tradycja lokalnego grania w gronie krewnych i przyjaciół jest do dziś podtrzymywana. Na »front porchu« gra się akustycznie albo używając najwyżej wzmacniacza. Pomyślałem sobie: mamy w Skansenie chałupy z podobnymi gankami, więc może by na Śląsku, w kolebce bluesa w Polsce, urządzić festiwal, w którym grać się będzie w takich kameralnych warunkach. W końcu festiwal z olbrzymimi scenami, słupami głośników, tysiącami watów mocy mamy bardzo dużo” (Matysik 2020: 131).

brakuje na przykład biogramów Andrzeja Matysika oraz Bogdana Mizerskiego<sup>12</sup> (który razem z Tadeuszem Sławkiem od 1978 r. prezentuje eseje na głos i kontrabas). Cieszy jednak fakt, że twórcy pracują nad stroną, aktualizują ją i zmieniają.

W innej z zakładek – aplikacja czytamy:

Obecnie Szlak można zwiedzać wykorzystując również specjalną aplikację, która pozwala zaplanować trasę zwiedzania, przeczytać historię wybranego miejsca, obejrzeć różnorodne materiały multimedialne (fotografie, materiały wideo) i posłuchać wspomnień artystów i dziennikarzy

Na SZLAK ŚLĄSKIEGO BLUESA składa się kilkanaście miejsc w Katowicach. Z aplikacją zaplanujesz trasę zwiedzania i przeczytasz krótką historię wybranego miejsca. Każdy z klubów wspomina na filmach znakomici śląscy muzycy. Dzięki GEOLOKALIZACJI pełne materiały filmowe dostępne są tylko w odwiedzanych miejscach!

Zwiedzając Szlak poznasz sylwetki i posłuchasz wspomnień takich artystów jak ADAM I BENO OTRĘBA, LESZEK WINDER, IREK DUDEK, JÓZEF SKRZEK i wielu, wielu innych<sup>13</sup>.

Na marginesie warto dodać, nie rozwijając w tym miejscu tego wątku, że Szlak Śląskiego Bluesa nawiązuje i czerpie twórczo z doświadczeń powstałego w 2006 r. Mississippi Blues Trail – Mississippi to Memphis.

Dobrze się stało, że na początku 2023 r. ukazała się cenna i bardzo starannie wydana edytorsko publikacja książkowa zatytułowana *Szlakiem śląskiego bluesa czyli schodkami w dół*. Materiały zebrał Wojciech Mirek, całość opracował Marcin Sitko, słowo wstępne napisali Leszek Winder i Sebastian Riedel, a wywiady przeprowadzili Jarosława Juskiewicz, Robert Zembrzycki i Wojciech Mirek. Wydawcą książki – opublikowanej jako edycja limitowana (1000 numerowanych egzemplarzy) – jest BLACK POINTS z Bierunia. Książka liczy 263 strony, posiada obwolutę miękką ze skrzydełkami oraz twardą okładkę, składki książki są szyte, dodano tasiemkę do zaznaczania stron. Mecenas nad publikacją objęły Katowice. Miasto Ogrodów. Instytucja Kultury im. Krystyny Bochenek. Patronem publikacji jest czasopismo „Twój Blues”. Współpraca – Pochytane i Good Taste.

Publikacji towarzyszy naklejka z logo Szlaku oraz schematyczna mapka Katowic w formie plakatu z zaznaczonymi dwudziestoma pięcioma ważnymi muzycznymi miejscami. Działalność wydawnicza będzie kontynuowana, a w kolejnej planowanej i przygotowywanej publikacji ma się znaleźć między innymi rozmowa z Tadeuszem Sławkiem<sup>14</sup>.

---

<sup>12</sup> Artysta nie kryje swoich fascynacji bluesowych: „Blues jest obecny w naszych koncertach od początku i powraca w różnych ujęciach. W 1979 roku z zespołem M-3 [...] zagraliśmy w katowickim Akancie koncert *Kansas City Blues* nawiązujący do Charliego Parkera, z bluesowymi formami poetyckimi Tadeusza. W 1984 roku w chorzowskim klubie Kocynder podczas Andrzejek Bluesowych zagraliśmy wraz z Mieczysławem Litwińskim (fortepian i harmonijka), dołączył do nas też brytyjski poeta Jack Hill. W 1987 roku założyłem zespół bluesowo-rockowy [...] [nazwany później Blustro – D.R.] (*Widok podwójny* 2016: 457–458).

<sup>13</sup> Podkreślenia w oryginale.

<sup>14</sup> Informacja uzyskana podczas wywiadu z Wojciechem Mirkiem.

\*

W mojej opinii Szlak Śląskiego Bluesa ma ogromny potencjał, który wymaga jednak jeszcze wielu zmian, uzupełnień i wytężonej pracy w celu lepszego wykorzystania Szlaku jako produktu turystycznego, bardziej funkcjonalnej organizacji jego zasobów, ewaluacji, konstruowania produktów turystycznych, w tym wycieczek, przygotowania zestawu folderów i ulotek. Informacje o Szlaku powinny być dostępne w obiektach noclegowych i gastronomicznych oraz punktach informacji turystycznej w regionie. Uważam, że Szlak ma duży potencjał, umożliwia tworzenie indywidualnych, a także spersonalizowanych ofert dla turystów kulturowych i zarządzanie nimi (w tym zarządzanie pakietami miejskimi, lokalnymi, tematycznymi, kreatywnymi, pobytowymi oraz marketing relacyjny i marketing treści).

Jest to atrakcja o charakterze zdecydowanie ponadregionalnym i zdecydowanie nie jedynie lokalnym. Wymaga to tłumaczenia treści związanych ze Szlakiem na języki obce: angielski, czeski, niemiecki. Szlak już teraz cechuje się dobrze rozwiniętą infrastrukturą służącą turystyce, znaczną dostępnością komunikacyjną (występuje tu dobre zagospodarowanie transportowe i zróżnicowanie środków transportu), sporą zwartością – odległość między każdymi dwoma kolejnymi obiektami Szlaku jest niewielka oraz silnym zaakcentowaniem zgodności tematycznej poszczególnych obiektów z deklarowanym tematem Szlaku. Należy dodać, że wszystkie obiekty Szlaku są autentyczne. Szlak powinien być także obecny w procesie edukacyjnym, w zakresie wiedzy o muzyce czy edukacji regionalnej.

Za jakiś czas najpewniej system zarządzania turystyką w mieście, opierając się na technologiach informatycznych, stanie się ważnym elementem inteligentnego zarządzania miastem (Zmysłony 2015: 188nn)<sup>15</sup>, co wymusi obecność modułów aktywizujących i partycypujących eventy oraz koncerty.

Omawiany Szlak, wykorzystujący strategię tematykacji (Mikos von Rohrscheidt 2020a: 355–364), ma – powtórzę i zdecydowanie podkreślę – spory potencjał. W mojej opinii na razie jednak nie w pełni wykorzystany i wymagający przemyślenia założenia koncepcyjnego, aktywnego zarządzania Szlakiem oraz marketingu oferty. Obecnie bowiem w ramach dostępności faktycznej tylko nieliczne tu obiekty można zwiedzać w wyznaczonym czasie bez potrzeby zapowiadania wizyt.

Warto udoskonalić kryterium koordynacji Szlaku, w tym m.in. zwiększyć dostępność informacyjną, zorganizować szkolenia partnerów i personelu, zorganizować dla Szlaku pakiety wycieczkowe i je dystrybuować, wprowadzić sam Szlak do oferty lokalnych partnerów turystycznych oraz do turystycznych baz danych, zlecić poszerzony, wieloaspektowy i wielokanałowy marketing, realizować lub zlecać badania ruchu turystycznego na Szlaku, w tym opinii i preferencji turystów, prowadzić monitoring jakości usług i inicjować ich korektę<sup>16</sup>. Warto zaplanować różnorodne typy pakietów zwiedzania, w tym specjalną ścieżkę zwiedzania dla dzieci czy rodzin z dziećmi,

<sup>15</sup> O zagadnieniu zarządzania turystyką w mieście, w tym o ważnej autorskiej koncepcji zarządzania humanistycznego, zob. szerzej Mikos von Rohrscheidt (2020a: 15, 55 nn.). O zarządzaniu szlakami kulturowymi zwłaszcza Gaweł 2011.

<sup>16</sup> Wykorzystuję tutaj wybrane kryteria materialności podane przez A. Mikosa von Rohrscheidta (2020b: 188).



oprowadzanie grupowe, warsztaty tematyczne i pokazy dla grup szkolnych, zwiedzanie nocne, sporządzenie planów i ulotek dla zwiedzających. Należy przygotować jednolite oznaczenie Szlaku na trasie, bezpośrednio przy poszczególnych obiektach i przy drogach dojazdowych. W obiektach powinny być realizowane mikroeventy w formule regularnej (np. raz w miesiącu) i cyklicznej (np. raz w roku), w pełni zgodne z formułą Szlaku. Działania te zapewnią trwałość przedsięwzięcia. Witryna internetowa powinna być znacząco rozbudowana (w tym posiadać wersje w językach obcych), a Szlak wyposażony w przejrzysty system informacji wizualnej, a także czytelnych tablic informacyjnych rozmieszczonych w jego najbliższym otoczeniu.

Dobrym pomysłem jest umieszczenie wspomnień, choć w mojej opinii, znacznie ciekawsza byłaby historia mówiona (*oral history*), utrwalona w formie nagrań audio-wizualnych, wspomnień (*storytelling* wykonywany przez świadków tradycji). Znacznie wzbogaciłoby to dział multimediów, gdzie na razie jest jedynie interesujący, choć mimo wszystko dość ubogi ilościowo materiał fotograficzny (20 zdjęć) i kilka filmów. Stałe uzupełnianie narracji tematycznej opisu obiektów i artefaktów w postaci cyfrowej (aplikacji, w tym wykorzystujących technologię rozszerzonej rzeczywistości<sup>17</sup>) i fizycznej to jedna z rekomendacji dla osób zarządzających Szlakiem. Mam nadzieję, że te i inne działania umożliwią lepsze zrozumienie przez odwiedzających dziedzictwa kulturowego Śląska w zakresie współczesnej kultury muzycznej. Liczę też na dalszy rozwój tego niezwykle interesującego projektu.

## Bibliografia

- Bernat Sebastian. 2013. Krajobrazy dźwiękowe na liście niematerialnego dziedzictwa kulturowego UNESCO. W: Niematerialne dziedzictwo kulturowe. Źródła – wartości – ochrona. Jan Adamowski, Katarzyna Smyk (red.). Lublin–Warszawa. 75–88.
- Czernek Katarzyna. 2016. „Dziedzictwo kulturowe i jego rola w kształtowaniu tożsamości miejsca oraz relacji wśród lokalnej społeczności”. *Turystyka Kulturowa* 6. 78–89.
- Gaweł Łukasz. 2011. *Szlaki dziedzictwa kulturowego. Teoria i praktyka zarządzania*. Kraków.
- Matysik Andrzej. 2020. *Mój blues*. Rozmawiał Jacek Kurek. Kraków.
- Mikos von Rohrscheidt Armin. 2010. *Regionalne szlaki tematyczne. Idea, potencjał, organizacja*. Kraków.
- Mikos von Rohrscheidt Armin. 2020a. *Zarządzanie w turystyce kulturowej*. T. 1: Konteksty. Koncepcje. Strategie. Poznań.
- Mikos von Rohrscheidt Armin. 2020b. *Zarządzanie w turystyce kulturowej*. T. 2: Obszary, relacje, oferta. Poznań.
- Pawlicz Adam. 2008. *Promocja produktu turystycznego. Turystyka miejska*. Warszawa.
- Szlakiem śląskiego bluesa, czyli schodkami w dół*. 2023. Wojciech Mirek (zebrał), Marcin Sitko (oprac.), Leszek Winder, Sebastian Riedel (wstęp), Jarosław Juszkiewicz, Robert Zembrzycki i Wojciech Mirek (wywiady). Bieruń.
- Widok podwójny. Rozmowa z Bogdanem Mizerskim. 2016. W: *Polytropos*. Na drogach Tadeusza Sławka. Piotr Bogalecki, Zbigniew Kadłubek, Alina Mitek-Dziemba, Karolina Pospiszil (red.). Katowice. 457–458.

---

<sup>17</sup> O nowych aplikacjach użytkowych w turystyce kulturowej zob. szerzej Mikos von Rohrscheidt (2020a: 524–534).

Zarzycka Katarzyna. 2016. *Rozgryźć dziedzictwo. Podręcznik dobrych praktyk upowszechniania dziedzictwa i edukacji o dziedzictwie kulturowym*. Warszawa.

Zdon-Korzeniowska Małgorzata. 2009. *Jak kształtować regionalne produkty turystyczne? Teoria i praktyka*. Kraków.

Zmyślony Piotr. 2015. *Funkcja turystyczna w procesie internacjonalizacji miast*. Poznań-Kraków.

## Netografia

Katowice. Miasto Muzyki. [s.a.]. [katowicemusic.com/miasto-muzyki/](http://katowicemusic.com/miasto-muzyki/) [dostęp: 26.02.2023].

Szlak Śląskiego Bluesa. [s.a.]. <https://szlak-bluesa.pl> [dostęp: 11.07.2023].

## Streszczenie

W swoim artykule autor scharakteryzował Szlak Śląskiego Bluesa w kontekście kulturowej pamięci o bluesie. Szlak ten stanowi unikatowy w skali międzynarodowej projekt multimedialny oraz interkulturowy, który pozwala poznać dzieje śląskiego bluesa. Można zapoznać się z historią śląskich klubów muzycznych funkcjonujących przez ostatnie pięćdziesiąt lat (m.in. Akant, Blus, Kocynder, Kwadraty, Marchoń) oraz Hali Parkowej i Spodka, o których opowiadają Irek Dudek, Jan Chojnacki, Beno Otręba, Sebastian Riedel, Leszek Winder i in., a także z sylwetkami muzyków. Szlak można zwiedzać, wykorzystując specjalną aplikację, która pozwala zaplanować trasę zwiedzania, przeczytać historię wybranego miejsca, obejrzeć różnorodne materiały multimedialne (fotografie, materiały wideo) oraz posłuchać wspomnień artystów i dziennikarzy. Pozwala to na lepsze zrozumienie dziedzictwa kulturowego Śląska w zakresie współczesnej kultury muzycznej.

## The Silesian Blues Trail, or the cultural tourism of blues

### Abstract

In this article, the author characterizes the Silesian Blues Trail in the context of cultural memory related to blues. This trail represents a unique international multimedia and intercultural project that allows one to explore the history of Silesian blues. Through the experience, an individual can discover the history of Silesian music clubs that have been operating for the past fifty years, including Akant, Blus, Kocynder, Kwadraty, and Marchoń as well as Hala Parkowa and Spodek, which are described by Irek Dudek, Jan Chojnacki, Beno Otręba, Sebastian Riedel, Leszek Winder, and others; it also includes various profiles of musicians. An individual can explore the trail using a special application that helps plan a tour route, read the history of selected places, view various multimedia materials (such as photos and videos), and listen to the memories of artists and journalists. This allows visitors to gain a better understanding of Silesia's cultural heritage in the realm of contemporary music culture.

**Słowa kluczowe:** blues, dziedzictwo kulturowe, Szlak Śląskiego Bluesa, Śląsk

**Keywords:** blues, cultural heritage, The Silesian Blues Trail, Silesia

**Dariusz Rott** – prof. dr hab., polonista, literaturoznawca, regionalista. Wśród jego zainteresowań są: historia literatury dawnej Polski, kultura literacka braci czeskich, podróżopisarstwo oraz dziedzictwo kulturowe regionu. Razem z prof. dr. hab. Jackiem Lyszczyną był redaktorem *Słownika pisarzy śląskich*. Wspólnie z prof. dr. hab. Adamem Regiewiczem przygotowuje do druku książkę *Filolog na pięciolinii. Dwugłos polonistyczny*. Mieszka w Katowicach.